

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈУ И УРЕЂУЈУ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН

И

АЛЕКСАНДАР ЈОРГОВИЋ.

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2 $\frac{1}{2}$ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

„ПИСМА МОМЕ СИНУ“.

(Наставак.)

Буди ведар и све што радиш, ради с вољом и с веселим лицем, а не као да те на то силом гоне. Тиме не ћу да кажем, да се навикнеш на оно вечито, неукусно смешење, које се види на будаластима, кад хоће да су учтиви. Моја би жеља била, да те целог века виде да се често смешиш, али никад да те не чују да се смејеш. То упамти. Чест и гласан смеј, то је обележје будаластих или рђаво васпитаних људи. Тим начином прост свет даје израза својој радости и при најобичнијим стварима. По моме мњењу ништа није тако простачки и невоспитано, као гласан смеј. Права шала и здрав разум није од створења света натерало кога, да се гласно смеје. Људи од духа и добро васпитани ће се често смешити, али из гласа се смејати неће никада. Кад коме измакну столицу, а он у мислима да ће сести на столицу, седне на земљу, читаво друштво ће из гласа да се смеје. Таки смеј не би могла ни најбоља шала на свету да изазове. По моме мњењу то је доказ, како је низак и непристојан онај смеј био.

Не употребљуј никада безазлену фразу:

„не могу ово или оно“, ма да та ствар није ни морално ни физично немогућа. Јер ту фразу радо употребљују ради своје неспретне извине само будаласте главе. Што могу други људи чинити, то можеш и ти. Изговора нема.

* * *

У школи се уче разни предмети и разне гране научне, а о вештини, како треба живити, не учи се тамо ништа. Па то често пропусти и родитељи да учине. И они мисле, па научиће док ступи у живот. То је донекле и истина, али је опет боље, да неискусног младића који се на какав велики пут подигао, упутити какав искусни путник, како ће обићи разне опасности.

Васпитани људи су увек и свугде добро примљени. Сви смо ми таки, да нам срце т. ј. страсти варају разум. Ко хоће до разума да дође, мора га кроз срце освојити, а то ће учинити благим врлинама, и начином како те врлине износи. Надута учтивост каквог гордог човека већма нас може увредити, него његова

неучтивост. Јер он нам показује своју снисходљивост; место свога пријатељства даје нам само заштиту. Он не позива, него дозвољава, да се с њиме иде, седи, једе и пије. Дарежљивост каквог разметљивог богаташа само погрђује оскудицу. Такав човек стара се, да други осете несрећу и разлику, која је међу њима, и на послетку још даје и то познати, да је сваки свој положај и заслужио, он богатство својом памету, а они други сиромаштво својом будалаштином.

Ја мислим да иза задовољства, које проистиче из учињеног каквог доброг дела, долази одмах оно задовољство, које осећамо кад учинимо какво услужно дело или какву учтивост. Бити учтив, и то некако не усиљено, то је једини пут, којим се долази до тога, да буде човек свуда у друштву добро и усрдно примљен. А неваспитање и неучтивост не ће ни једно друштво да трпи.

Многи, а може се рећи и сви људи н. пр. имају својих слабости, некоји предмети их привлаче, а неки су им одвратни. Ако ћеш ти кога исмевати н. пр. за то што не трпи мачку, или што не воле сира, или не ћеш својом немарношћу учинити, да они до тих, по њих непријатних предмета дођу, а овамо си са мало пажње могао предупредити, онда си их исмевањем увредио, а непажњом својом омаловажио, а обоје ће ти они за зло примити. А напротив пажња с твоје стране ће изазвати у њих пријатељство сирам тебе. Према женскињу ваља да си пажљив још у много ситнијим стварима, јер тако је у свету обичај, па смо њима дужни већу пажњу одавати.

Опште правило, које ти могу казати, и које у свету важи, то је оно, да у друштву не треба никада давати тон, него онај тон, који друштвом влада, тај треба примити. Више треба да се паштиш, да друштво има о теби добро мњење, него да га навађаш на то, да се оно теби диви и чуди.

Приповести не треба често да приповедаш у друштву, и кад приповедаш то бирај таке које су пријатне, кратке и које су прикладне општем разговору. Ко често износи приповетке, тај је слабе уобразиље.

О себи нemoј никад приповедати. Јер твоје ствари, ако су теби занимљиве, другима су досадне и глупе. Немој никог гуркати да слуша твој разговор. Ако не ће да те слушају, боље је да ћутиш. Брбљавци обично изаберу у друштву по коју жртву — обично оне, који су у друштву најмирнији, — или се окрену своме суседу, па му шапућу. А то је врло неучтиво, и тако рећи то је превара, јер забављање у друштву је опште добро читавог друштва. Самохвалисање је нешто што друштву најмање годи. Често ћемо видети, да људи траже хвале и тамо, где нема повода хвали ни онда, ако предпоставимо, да је све истина оно, што они говоре. Неко се хвали, да је за шест сахата прешао на коњу сто километера. Сигурно да је слагао. А све да је истина, шта излази из тог? Да би био добар за гласоношу. Ето то је све. Други опет се хвали, како је при весељу попио седам осам литара вина. Из хришћанске љубави према ближњем, држим да лаже, јер иначе морам мислити да је во. Разговор рђаво васпитаног човека креће се непрестано око кућевних послова, око попуте и примерног реда, који у његовој кући влада, и око ситних догађаја, који се у његовом комшилуку збивају.

Свако друштво има свога језика. Што ће у једном друштву изазвати шалу и смеј, може у другом бити хладно и без воље примљено. А ништа не изгледа будаластиче, него кад ко прави шалу па га не разумеју, или кад сам своју шалу мора да тумачи.

Човек од уског схватања биће у маленкостима жесток и невољан. Све мисли да га презиру и да све, што се у друштву говори, да се њега тиче. Ако се друштво смеје, он мисли, да њега исмевају, па је набуцит, постаје неучтив, и зацело ће имати непријатности. А добро васпитан човек, не ће узети да се све на њега односи; шта више, ако баш у друштву која разговорна дама, или какав безочни лутак и рекне штогод, што би се могло односити на њега, он не ће то ни приметити, осим ако није така увреда, да се не може отрпити.

Важно правило учтивости, али на које

се ретко пази, јесте то, да се не износи своја ђуд и расположење, него да се прими расположејај оних са којима смо у друштву. Ако си рђаво расположен или си тужан, немој ићи у друштво да се јадаш.

Ако видиш да си напрасит, да у својој несмотрености употребљујеш сувише оштре изразе у разговору према претпостављенима, према себи равнима, или према мањима од себе, онда гледај ма како да се од тога одвикнеш, и да се навикнеш на умереност у говору, и на пријатан облик. Чим први пут пренаглиш, а ти ућути и причекај док се стишаш. Гледај да изразом на лицу толико овладаш, да ти ово не издаје твоју унутрашњост. То је велика добит.

Ништа не може младића тако брзо увалити у рђаво друштво, као кад је несмелица и кад нема поверења у себи самом. Ако он већ унапред мисли, да се у ком друштву не ће допасти, онда ће му се то зацело тамо и случити. Али кад у себи има чврсте воље, да се прикаже у друштву у погодној светлости, онда ће зацело и успети. Колико имаде људи од средњих способности и врло маленог знања, па опет далеко дотерају само стога, што се уздају у себе, што су подузетни и енергични, што се не плаше тешкоћа. Ако су и неколико пута промашили мету, они се опет скупе на из нова почну.

Али ја сам видио и таквих људи, који су видећи како несмелица рђаво пролази, пали у другу крајност, па постали безобразни. Али то је опет опасан пут, кога се треба клонити. Добро васпитан човек држи се средњег пута.

* * *

Немој учити познавати људе из књига, него из живота. Не примај готове системе, него их крој по своме искуству и посматрању. Испитуј слабо ли људске, њихове страсти и ђуди, који њихов разум од десет пута — девет пута варају. И ти ћеш онда видити, да људе можеш задобити пре малим, но великим стварима. Услед тога ћеш и ситне ствари уважавати, кад се с њима тако много може постићи. Тиме ћеш за право познати свет. А свет је така земља, коју још нико није упознао из описивања. Мора је човек сам пропутувати, да је упозна. Човеџја природа је свугде једнака. Али њени упливи су васпитањем тако измењени, да се мора са свију страна разгледати, ако хоћемо, да ју упознамо.

Човек се састоји из многих разноврсних састојака, тако, да треба много времена и брижљивости, док те састојке разлучимо. Сви ми имамо памети, воље, страсти и прохтева, али разноврене околности и свезе образују од њих најразноврсније карактере, по којима се људи једно од другог распознају. Јасно обележени карактери, који упадају у очи, могу се ласно распознати и без многог искуства у свету. Али они неприметни и постепени прелази од врлине пороку, од разума будалаштини, од снаге слабости (јер из тога су карактери састављени) то није тако лако распознати, за то треба имати многог искуства, оштрог посматрања и пажње.

(Наставиће се.)

В А Ј.

С францеског од Мме Amable Tastu.

Ој животе, свете и време бескрајно,
Ви ништаве сени и хуе обмане,
Што клонете најзад у неповрат клету;
Хоће л' судба кадгод вратит' оне дане,
Кад вам руке беху пуне милодара,
Обећања пуна, дивоте и чара,
Кад погледи пуни милине вам бисе?
Никад никад више!

Т. Бечеј.

Неопазно чезну чари црне ноћи,
У сузама мојим гасне светлост дана;
Аој данче бели, аој ноћи црна,
Прамалеће дивно и јесени рана,
Је ли све то ништа што ја гледам, Боже?
Срце моје јоште болом куцат' може,
И груд моја од сад тугом ће да дише,
Ал радошћу лепом, никад, никад више!

Д. Неранџић-Брашованова.

НА РУСАНИЈИ.

Свуда у наоколо у недоглед се пружила питома банатска раван. Поглед ти се заустави само тамо, где небо земљу додирује. Сећаш ли се кад си био дете: колико пута си зажелело стићи тамо на „крај земље“, те руком дохватити небо! Срећно доба блажена незнања! Од то доба много пута си искусио, да сазнавање већином носи и горчину разочарења, а сумњу, тога црва модернога човека, никако не утољава. Те и ма да те обвијају и сетан бол, ипак мораш да појмаш Крашевскова песника, што онако тужно цвили, кад му хладна наука леденом неумитношћу анатомски показује тело човечеје: ништавило, у којем живи онај поносити, онај силни виши човек, који уме да се вије небу под облаке, да снива, осећа... љуби...

Али, рефлексје ме за час одвратише од предмета мога посматрања, од природе. Мај је. Доба цвета и мириса. Природа набујала, као млађано девојче, кад је у цвету развитка свога. „Под Кикиндом зелени се трава“... али Кикинда се сва бели. Осуло се густо багрење, дивним китљастим цветовима. Пролећни ветрићи тек завире у крунице њихове, а мирис се проспе оданде, те га пун вас уздух, па се носи по сваку кутићу, као зар најлепша пролећна химна.

То је доба наших лимунова и поморанача. Од Кикинде дужом целога друма до Башахида, па оданде даље до Меленаца, свуда мирис багренова цвета. Башахид, убаво село сав се сакрио у густом багрењу, и мирисном му цвету, па тако и Меленци, то највеће село српско. Овога пролећа до душе често пада киша. У сред ведрине небеске тек се из небуха стану окупљати небеске силе и у час аранжују таки неки јесењи пљусак, е се не би ни новембар ода њ' постидео. То се понавља тако често, да човек већ чисто почиње мислити, да не станује откуд тамо на кишовитим шведским обалама. И сам друм је на много места толико прокопан, да се човек и нехотице сећа Абуказемовог још пре неки 20 год. оглашеног романа: „*Пуш од Кикинде до Башахида за 80 дана*“. Разуме се, е је у Абеказемову сижеу било и другог „кинућа“, још горег, које је заокружило пут на равно 80 дана, јер иначе крај самог овога с неба може се и за мало краће време стићи.

Па опет чим се киша притаје, а багрени све јаче мири. Час два ведрине, земља се процеди

и пролеће по ново заблиста у свој лепоти својој.

*

У најлепшем мирису затекох Меленце и алем-камен села овога, купало Русанду. Купало је, кад га с поља гледим, велика гомила бујнога дрвећа, читава шума, а кад му ступиш на широке и добро пажене путање његове, а оно ти се час на једној, час на другој страни забелесају кроз густо грање различне зграде купалишне. Био сам на Русанди пре десетак година и бавио се тамо месец дана, тражећи и нашавши опорављења. Сећам се и сада многих познаника из тога доба. Ту беху родољубива попадаја српска из Н. са болним сином, дечком од 10—12 година, који тада не могаше на ноге, а који се доцније потпуно исцелио. Па гђица О. из С. која такође нађе лека, и већ је одавно удомљена под својим породичним кровом. Ту беше гојазни бележник н-ски, којем једино Русанда продужаваше од год до год моћ у левој ноzi, која беше укочена и сасма онемоћала и т. д. и т. д. Далеке успомене, које се тек онда укажу сећању, кад их у пухору заборава какав познати предмет оживи! — И нехотице се изгубих у њима...

Но од оно доба купало Русанда знатно се променило. Осим старих зграда, које оставише као завештај срп. цркв. опћини меленачкој родољубиве старе душе: *Јосиф и Ана Клајић*, сад је црквена опћина подигла још два пространа нова хотела гостима за станове. Собе су у овим зградама простране и видне и, пошто леже у самом дрвећу, врло су удобне и здраве за становање. Купалиште кабине снабдевене су са кадама од цемента и уз то има сад читав ред нових кабина. Због знатно повећаног броја кабина могу оне сад да се поделе и према болестима. Тако је потпуно искључена могућност прелаза болести с једног болесника на другог. На челу новоназиданим кабинама стоје неколико управо раскошно намештених салонских кабина с порцуланским кадама и врло лепим намештајем. Уза све ово треба још споменути да је т. зв. кур-салон сада једна голема дворница, у којој се могу приређивати забаве највећег обима. На проширење и украшење купала утрошила је црквена опћина меленачка, као власник истога, лањске године око шездесет хиљада форината.

Част јој и слава! Опћина је била упућена, да принесе жртве те. Купало Русанда сваке године има све више и више гостију. Последњих година већ их не могаше сместити. Беше мало станова на расположењу. Сад пак мање ће се осећати оскудица у том, док се за коју годину не буде и ови нови хотели недовољни показали. То ће пак, обзиром на нагло напредовање овога купала, које сваке године све више и више гостију походе, за јачање наступити. Но свесна црквена опћина меленачка већ и даље ће се умети бринути о Русанди, о овом једином српском купалу у нашим крајевима.

Од многих киша Русанда набујала као право језеро. У полукругу савија се око китњастог купала и, заталасана јачим ветром, валовито удара о обале, где се од јаке воде њене нахватала пена као сапуњавина. Преко од купала, на другој обали Русанде, пружају се у најлепшем зеленилу меленачки виногради. Иза њих виси се лепа капела, задужбина породице Димитријевића. А овамо у наоколо на све стране бујно зеленило. Шеница и јечам повијају се од ветрића као зелено море. Шеке трепте у висинама и извијају дивне мелодије. На бујним ледицама одмах крај купала пасу острижена стада, јагањци несташно скачу, а овда онда допре песма срећнога пастира или сетни гласи фруле његове.

Природа је тек онда лепа, кад човек уме да види и осећа лепоте њене. Јесте е су планински крајеви више разнолики, али ипак и равница одлучно има своје чари. Како ју је само лепо опевао наш изгубљени Петровић-Пететија! — Уз лепоту, коју равница пружа, још је и поднебље овога краја благо и здраво. О том су се уверили сви болесници, који су долазили и који долазе на Русанду, да потраже лека, ко од костобоље, ко од рана, од бескрвности, скрофулозе, притегнути жила, узетости, женских и кожных болести, севотине у живцима и још многих других болести. И уза све то осетиће још, да црквена опћина у најширем смислу човечно поступа према гостима. За купање у цементним кадама с блатом и водом плаћа се по 60 новч., а у салонским по 1 фор., докле су у другим купалима цене за половину а често и двојином веће. Ко је упућен у купала, нека му је и са те стране Русанда топло препоручена!

Сунце се поче дизати на истоку. Облаци се по небу подерали у ситне траће. Погањају се овамо, онамо. Ако се скупе у једно, биће путницима свакојако. Хај коњици, чили брже, да сухи прејуримо пут нам зван. Напред! Збогом и мило и драго! —

Мирољуб.

ПЈЕСМО МОЈА!

Пјесмо моја — боли моја,
Јер ми душу ти притићеш,
У окови борба љутих,
Округнице судбе моје,
Ти полета лака ишћеш!

Пјесмо моја — сузо моја,
Што низ бо'но течеш лице
Видаш ране — јаде моје,
Порушене моје среће,
Племенита осветнице.

Пјесмо моја — срећо моја,
Тебе ми је небо дало,
Да ми тебе пјесмо није,
Давно би ме море сиње,
Очајања прогутало.

Пјесмо моја — надо моја,
Кад ми бура сломи крила,
И онда сам с тобом с' нова,
Умишљене ткала дворе,
И у њима сретна била.

Олга Н. Пелешева.

НЕКОЈЕ МИСЛИ О ЖЕНСКИЊУ.

II.

Талијански оријенталиста, песник и ли-терарни историчар Ангело де Губернатис држао је 14. фебруара о. г. у двору у Београду предавање о жениној улози у

данашњем друштву. У предавању своје обазрео се он на положај и подобност женину у разних народа, осуђујући ону струју, која хоће да модерној жени из-

војује учешће у јавном политичком животу. Предавање своје завршио је овим речима:

„Ма какав положај у друштву нека је Бог жени одредио, опет она може да врши задаћу и пријатну и благотворну. Била она сељанка, радница, газдарица, велика госпа или владарка, свака, према својем положају, има својих и малих и великих права, својих малих и великих дужности према човечанском друштву; али је најузвишенија дужност свију њих да су љубазне, да воле и да се даду волети. Наше старе мајке, наше прабабе нису умеле ни да читају људски, а о правилном писању и да не говоримо, па опет зато биле су за обожавање и обожаване су. То је зато, што је свака савршено разумевала своје стање; што је свака умела да особите дражи позајми свакој речи својој и сваком раду својем; што је волела безазлено и неприкривено, а не с увијањем и претварањем. Није њој ни једнога дана незнано било, колику власт има над човеком, али се она никад није на ту власт позивала, и зато ју је притајано и вршила свакога у Бога дана.

Данас се много више претресају права женина. Жени је дато доста места у школама, у разним гранама државне управе, у новинарству, у књижевним и научним друштвима. Она данас с тога доиста зарађује и новца више, но некада, али зато није ни мало богатија, ни уваженија, ни траженија. На против, ја се бојим, да жена, која је занета данашњом струјом духа сувише позитивнога, није већ изгубила неки део од добра што је имала. Та ето се већ с неким негодовањем, у које је помешано и нешто презирања, изражава данас човек о слободној жени што сама зарађује своје парче хлеба. У осталом мора се признати и то, да се таква жена

врло мало стара о породици својој; огњиште јој се, кад она није дома, охладило; онај породички ваздух, који је она већим делом задахнула својим рођеним дахом, не веје већ онако како треба; а сав породични живот све је узбуђенији и лабавији и зато нам се не допада онако, као што се пре допадао. Човек, који није изгубио осећање поштена поноса, радије ће радити и двојином више, те да се домаћи приходи повећају, него што ће да гледа напуштену кућу и децу своју и остављену на божју вересију. Свакад је мајка, супруга, била сјајно средиште васколиког живота породичног. Ако се угаси тај свети огањ; ако жена осети да нема потпоре у човека свога; ако у човека нема савести, да штити и усређава љубљено створење које је слабије од њега, онда се породички живот измеће у досаду, терет и везу, која се сносити не може. Женино је да упали жижак на огњишту, али уље за тај жижак треба човек да принесе. Ако жена оде од куће, тужна и брижва да она прибави што за кућу треба, одмах ће се осетити празнина и у кући и у срцу мужевљевој.

Нема сумње, жена нам привређује више, но кад пара кући доноси. Више но сва блага на свету вреди њено старање о кући и деци нашој, њено тајно обожавање којим нас усређује и онај олтар који нам подиже, кити и украшава на огњишту нашем.

Ма из које земље била, ма из којег друштвеног положаја била, жена ће нас само љубављу својом задобивати; а од свију жена најбогатија ће бити она, која нас умедне најбоље волети“.

Де Губернатис је познат са своје неуморне и разноврсне књижевне радње, особито је постао славан са својих књижевних дела као оријенталиста.

ПРВА БОЛ.

Ој та реци машто моја,
Куд одлети срећа стара?
Куд се вину тако брзо
Срце моје из њедара?!!

Где је онај покој мили,
Зар за увјек да га губих?

О станите санци мили,
Та ја првим жаром љубих!

Ах, љубим га првом ватром,
Млађани ми моји груди —
Шта још више срце може,
Него јадно да полуди!

Ружа Л.

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Панчево.

Добротворна Задруга Српкиња Панчевачких, држала је на Благовести (25. марта) о. г. своју пету овогодишњу седницу под председништвом гђе Олге А. пл. Јагодића. Одоставерен је записник прошле одборске седнице с једним исправком. За тим се представио одбору нови перовођа г. Душан Радуловић, парох панчевачки, који је у прошлој одборској седници једногласно изабран, а кога су у име одбора умолиле да се те дужности прими, гђе: Јелена Радосављевић и Марија М. Топаловића. Истакнувши у кратко цел ове задруге, нагласио је, шта га је руководило да се поред других својих великих дужности, прими ове часне дужности; моли госпође одборнице да настоје свом снагом својом, да све задругарице сложено пораде на напретку ове благотворне установе и најпосле, призива заштитницу задруге, пресвету Богородицу, на чији празник отпочиње своју дужност, да благослови рад ове задруге. Перовођа је поздрављен од присутних одборница са „живео“.

Гђе одборнице Јелисавета С. Теодоровића и Јованка М. Алексића јављају, да су придобиле задрузи 36 нових чланица и то, за редовне чланице ове госпође: Драгињу П. Познана, Софију Ј. Теодоровића, Милицу др. Н. Григоријевића, Мару К. Глувакова, Фему М. Николајевића, Катарину Петковићку, Зорку Ј. Богданову, Јелену Ђ. Рајковића, Малвину С. Ђорђевића, Персиду Паранос, Даницу Б. Обрадовић, Даринку Д. Димитријевића, Тинку Б. Бугарски и Анђелију А. Тота; за потпомажуће чланице ове госпође: Даницу Т. Арсенијевића, Даринку С. Јовановића, Софију Ј. пл. Косанића, Софију Ј. Станишића, Катицу Д. Томића, Наталију Т. Марјановића, Марију М. Милутиновића, Милку Физешан, Јелену А. Суботића, Даницу Ђ. Ђонин, Александру Јагеровића, Зорку М. Палића, Емилију М. Лазаревића, Софију К. Крунића, Ану Н. Прелера, Фемку Ђ. Поповића, Јулку С. Калиновића, Персиду В. Јовановића, Даницу А. Србуљ, Персиду Ђ. Мандаџића, Јулку П. Пупића и за потпомажућег члана: г. Др. Владимира

Алексића. На овако лепу успеху, одбор се у име задруге захваљује госпођама С. Теодоровићки и Ј. Алексићки, и ова се захвала ставља у записник.

Решено је, да се 80 годишњој старици Анки Благојевој даје месечна потпора од фор. 2 а изнемоглој сиротици удовој Марији Ђуришић, месечно по фор. 3.

Гђа Анка, супруга уваженог трговца панчевачког Ђорђа Х. Стојановића, поклонила је задрузи фор. 50 и тим својим поклоном уврштена је у чланице добротворке. Племенитој овој госпођи има се доставити писмена захвалност а сем тога, има јој се изрећи и јавна захвалност у „Женском Свету“.

Устајањем и изразом „Бог да јој душу прости“ одана је почаст и туга за упокојеном задругарком: Катицом Стојановићком, која је од постанка задруге одушевљено се заузимала за исту, била је и равносна чланица одбора задруге.

И по овом извештају видеће се, како ова млада задруга сваки даном све боље напредује. Док је при оснивању бројала нешто преко сто чланица, данас броји до 200, а имамо поуздане наде, да и на овоме неће остати, него да ће број сваки даном све то већи бити, те да ће све српско женскиње у Панчеву удружено бити и сложено поради да напредујемо како на хуманом тако и културном пољу, а како је женскиње моћан фактор у друштву, без сумње је кадро много томе допринети. Срећно само напред!

Велики Бечкерек.

Велико-бечкеречка добротворна задруга Српкиња одржала је своју XV. редовну главну скупштинску седницу 6. априла (25. марта) о. г. под председништвом гђе Марије Савић подиредседнице. Пошто је подпредседница поздравила у великом броју присутне чланице, приступило се раду истакнутог дневног реда, овим редом:

Читање имена добротвора, оснивача, помагача, прилагача задруге Српкиња. При читању имена умрлих чланица, Марије Ђонлић, задружне благајкиње и оснива-

чице, која је од почетка па до своје смрти као благајкиња, својим савесним руковањем и неуморним радом стекла велико поверење и љубав код задруге, али неумитна смрт отрже је из средине својих сестара, које су је, — и која их је љубила, — Емилије Пашић оснивачице и одборкиње и Кузме Мунчића оснивача, — скупштина је одала почаст устајањем са речма „Вечан им спомен“. — Задруга Српкиња броји 35 члана оснивача, 23 оснивача срп. забавишта, 83 члана помагача и 14 прилагача — свега 156 члана.

Извештај управног одбора саслушан је са великом пажњом и узет је на врло повољно знање.

Извештај привр. благајкиње и рачуно-прегледачица узет је на знање и рачуно-прегледачицама Корнелији Фуки, Олги Пуч, Лујзи Исаковић, Ђоки Стојковићу као ревизору и Емилији Мунчић председници, која је услед смрти никад незаборављене задружне благајкиње руковање благајне примила — изриче се благодарност.

Примање је било 1293 фор. 19 новч., готовина од прошле године 146 фор. 82 новч., свега 1440 фор. 01 новч., издавање 1246 фор. 26 новч., чистих 116 фор. 56 новч., свега готовина за 1897 год. 193 фор. 75 новч.

Прорачун за 1897 годину примање: 1400 фор., издавање 1277 фор., остаје на умножавање фонда задружног 123 фор. —

Пошто је овомесна црквена општина обуставила годишњу припомоћ од 300 фор. ради издржавања срп. забавишта, решено је: с молбом обратити се црквеној општини, да би и на даље по могућству свом припомоћ давала —

Извештај новоизабране забавиље Марије Виловске узет је на знање.

Оставка Емилије Мунчић задр. председнице, која се услед смрти мужа јој из Бечкерека одселила. Одборкиња Јулка Петровић предлаже, пошто је госпођа председ. Емилија Мунчић већ по други пут писмену оставку доставила, навађајући, да јој околности не дозвољавају, да савесно своје дужности и на даље врши, то држи за своју дужност као задругарка и одбор-

киња, а мисли да ће жељу целе задруге погодити, да се многозаслужној и врло уваженој председници Емилији Мунчић изјави најтоплија захвалност и признање на њеном неуморном труду око стварања и одржавања ове задруге. Њеним заузимањем, њеним трудом одушевила је она Српкиње велико бечкеречкиње те су створиле пре тринаест година ову задругу, која данас заузима у оностраном Српству једно од првих места. Под њеном управом и њеним пожртвовањем и њеним радом основало се српско забавиште, у ком се образују наша Српчад од своје најраније младости у своме матерњем језику. Овакав племенити и родољубиви дугогодишњи рад обвезао је на дуга времена задругу Српкиња и достојном је учинио, да јој за вечита времена сачувамо у задрузи достојну успомену, те предлаже скупштини, да јој се заслуге стечене, мудро и родољубивом управом овог друштва у записник уведу, а наша топла захвалност да јој се достави, а избор председнице до јула месеца одложи, — предлог скупштина једногласно усваја са ускликом живила Емилија Мунчић. —

Пристилило се даљем избору, који је текао брзо и лако. За подпредседницу изабрана је досадања подпредседница Марија Савић, која у последње време председавајући у седницама показала је својим радом, да јој напредак и лепо им задруге на срцу лежи; за благајкињу вишегодишња задругарка и одборкиња Драга Станисављевић; — за перовођу досадања перовођа Сава Клее; за задружног адвоката др. Светозар Петровић, за задружног газду Васа Секулић; за рачунопрегледачице: Корнелија Фука, Олга Пуч, Лујза Исаковић и Милена Кировић. У управни одбор: Јелисавета Бинтер, Емилија Вирав, Јелена Вуков, Ана Дрегић, Ана Живановић, Јованка Кретић, Емилија Кудић, Марија Купусаровић, Јулка Мандровић, Софија Манојловић, Меланија Матеић, Олга Матеић, Александра Михајловић, Марија Николић, Јулка Петровић, Софија Пешић, Јелена Пујић, Драга Смедеревац, Ана Срдић, Нина Стакић, Анастасија Ставковић, Катарина Стојковић; — у надзорни од-

бор срп. забавишта: Марија Купусаровић, Роза Крстић, Катарина Стојковић, Лујза Исаковић, Александра Михајловић, Драга Смедеревац, Милена Кировић, Васа Секулић и Сава Клее.

На предлог управног одбора скупштина бира по српство многозаслужену Српкињу бароницу Анету Штаудах за своју почасну чланицу.

Сад се прешло на најосетљивију тачку предлога управног одбора о избору одбора у лицима Жарка Стакића пароха, Васе Лучића свећеника, Богдана Свирчевића учитеља, Јулке Петровић, Милане Кировић, Катарине Стојковић, Розе Крстић и Саве Клее, који би одбор имао задаћу да прикупа од знатних српских књижевника кратке буквице (axiome) које би се у виду купона штампале под цену од 10 новчића. Са позивом обратити се на Србе и Српкиње за распродавање, чим би се имао основати фонд за подизање више девојачке школе у месту. Око истога предлога отворила се жестока дебата, у главном је примљен предлог с допуном, да се позове још сво свештенство, Срби адвокати, друге старије интеллигентне особе и учитељски збор. Истим издавањем хтело се постићи да се наше Српкиње упознаду са нашим како старијим тако исто и млађим бољим књижевницима, да им се омили српска песма, а уједно би се и основао фонд којим би се новцем подигао просветни дом, на који би сваки сарадник с поносом могао гледати и рећи: то је наше дело, наш је труд богато награђен. Где би са нашим дичним песником чика Јовом запевати могли: „Лепо ти је задомићу дом, где ћеш свој да будеш и себи и свом“. А то се све лако постићи може, треба само добре воље и истрајности. —

При завршетку седнице председница наименовала је чланице Ему Станковић из Меленаца, Јелисавету Бинтер и Софију Пешић, које ће скуп. записник оверовити, захвали се присутнима, желећи им да и на даље остану истрајне у свом раду.

Када поглед бацимо на рад задружни 1896 године видићемо наше вредне и родољубиве Српкиње, како су многима у невољи и беди помогле, убрисавши им горку сузу, притекавши им у помоћ.

Када су наша браћа у Србији, Црној Гори, Босни и Херцеговини усљед поплаве страдали, паша је задруга одмах изаслала своје чланице Јулку Петровић, Розу Крстић, Јелену Вуков и Ану Живановић, умоливши и наше Српкиње Јелену Поповић, Марију Кудиг, Катицу Ристић и Наталију Михајловић да купе прилоге. Труд им не беше залудан, јер накупише 409 форината, која је свота путем својим послата. Нека им је хвала на племенитости њиховој и благодарност у име пострадалих. — Живеле!

Суботица.

По закључку скупштинском расписаће се стечај за стипендију од 300 фор. годишње за оне Српкиње, које су свршиле основне, грађанске или више девојачке школе, а одаће се даље на више науке. Скупштина је још закључила, да се по потреби садашњој превначе друштвена правила. Промене те састојале би се у следећем: Да се дода у првом чланку, параграфу првом односећи се на питомицу: сиротој местној ученици православне вере и српске народности средњега сталежа, која од куће или родитељском помоћу у месту не може више науке свршавати. И то, учитељске, свештеничке, трговачке или сиромашних званичника кћери; простих и занатлијских само онда, кад би ванредног дара за више изражање показали, а из горе наведених сталежа питомице не би било. Кандидовати се могу само ученице са одличним и добрим сведоџбама; са довољним се не примају. Ако таквих од овдашњих не би било, онда се може стипендија издати и страним компетенткињама са прописаним сведоџбама. За сваке врсте више науке, практичне или уметничке, важи ова стипендија. Ако питомица за годину дана не положи или не поправи из свију прописаних предмета нужне испите, онда јој се има одузети стипендија. За питомице могу се кандидовати само ученице са горе наведеним сведоџбама. А изабрати, која најбољу сведоџбу има; и само једногласно, или апсолутном већином; иначе има се коцка вући. Стипендија се има издавати, по решењу

већине, месечно или погодишње; а годишње никако. Ако се које године не би нашло компетенткиње за стипендију, онда се за ту цел опредељених 300 фор. годишње по увиђењу задруге и на друге просветне или добротворне цели могу употребити. У случају разрешења задруге, да се ново основани фонд употреби на оснивање местног српског сиротинског дома, ако би такви већ основан био, да се приход од истих 6000 фор. на припомоћ сиротинског дома употреби под надзором местне српске православне општине. Последња годишња главна скупштина, у којој се годишњи рачуни поднашају и опросница даје, да се држи концем децембра по нашем; а годишња скупштина предрачуна септембра месеца. Да се може од годишњег прихода задружног по потреби и увиђењу задруге у ванредним несретним случајевима, као поплава, пожара и две трећине потрошити. Почасни и потпомажући

чланови задруге могу бити сви они без разлике вере и народности, који човечанству или задрузи прилогом или трудом добротворства чине. Основни чланови уплаћују 25 фор. Ко уплати 50 или 100 фор. постаје основним и редовним чланом задруге, без даље годишње уплате. Разрешити се може задруга и даље одговорносно опростити последњи чланови само онда, када основан капитал по прописаном уставу сместе и приход на одређену цел унуте.

Код делења припомоћи имају првенство оне задругарке, које су каквим несретним случајем пострадале и које задруга за достојне налази припомоћи. Право гласања код управе задружног фонда имају само основни и редовни чланови. Ако би се задруга разишла, пре него што буде потпуно 6000 фор. да се капитализира интерес на интерес, док се 6000 фор. не попуни.

У АЛБУМ

— једној госпођици. —

Љубав је чудан свежањ
Чаробнога цв'јећа,
И што год га више мириш
Тим је љубав већа;

Бос. Пешровац.

Али често, често пута
Буде отров кleti —
Ти га пијеш а он ти се
У победи свети.....

Богдан-Крајишник.

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА.

— Из првог Шематизма срп. православне епархије темишварске за год. 1897, кога је саставио протођакон Евгеније Летица, видимо, да у темишварској епархији имаде 142.699 душа. Вероисповедних школа српских има 182 са 147 учитеља. За школу способне српске деце има 19.877.

— По извештају, који је издало министарство просвете у Француској има тамо осим забавишта још нижих и виших основних школа. Забавишта је било 5.411, а основних школа 82.533. У забавиштима има 8.753 учитељице, а ва обојим основним школама има учитеља и учитељица 155.677. После навршене 35 године живота не могу учитељице даље служити. Има 87 муш-

ких учитељских школа са 3.878 приправника и 85 женских учитељских школа са 3.707 приправника. Многа деца полазе у школу још пре навршене 6 године, а остају у њој и иза навршене 13 године.

ЗА ДОМАТИЦЕ.

— *Вађење флена од вина и воћа.* Флеке од вина и воћа скину се са рубља на овај прост начин: Чим се што пофлека, вином или соком каквог воћа, треба одмах потопити пофлекани предмет у чисту хладну воду, и оставити да постоји 12—24 сахата, а после тога времена само треба у другој чистој води испрати флекава места. Други осведочени је начин, сумпо-

рисати такве флеке. Покваси се флека, а испод ње се у потребном растојању запали сумпор. Пошто над сумпором подржимо нефлекани предмет неко време, треба га у хладној, чистој води испрати.

— *Мутан петролеум избистрити.* Мутан петролеум избистри се најбоље, кад се у њега метне мало соли (једна кавена кашичица у литар). Тако исто и лампа ће јаче светлити, ако се стењак (фитиљ) сољу малко натре

— *Како се чисти црна свила?* Свила, која се жели очистити, мора се прво добро истрти каквом чојом. За тим се положи на раван сто или даску и кваси се топлом кафом. Кафа треба да је процеђена кроз муселинско платно и да нема ни мало талога ни зрнаца. Овако очишћена свила са лица после се испегла са наличја, али се преко ње стави артија, да утија не дође непосредно на свилу. Кафа уклања сваку мрљу масну и даје свили са свим нову боју и светлост.

ЗДРАВСТВЕНЕ БЕЛЕШКЕ.

(*Како лети да загасимо жеђ*). Многи држе да ће тако загасити жеђ, ако што више воде пију. Но то дражи само кважице, те ове све више звоја луче, па после тога опет настаје жеђ. Исто тако је без успеха и пити алкохолна пића, јер ако у први мах и загасе жеђ, од њих малакшу оне најситније крвне цеви, па срце мора да увећа свој рад, те се тако напреже. Најбоље су киселине за гашење жеђи лети. Њих ваља бирати по укусу. Слаб раствор лимунове или винске киселине врло добру услугу чине. Ладан теј такођер вољу многи, али овај има и својих рђавих страна, јер од њега многи не могу ноћу да спавају. Они који се разлађују тако да гутају лед, могли су приметити, да с почетка осећају пријатно расхлађење, иза кога после наилази осећање да пече. Највећма се може препоручити, да се лети пије лимунада са содним водом, па без шећера, јер се при његовој оксидацији многа топлота развија.

— Познато је, да је на берлинском конгресу (т. ј. женском) била реч и о томе, како садашња ношња женска не ваља, како не одговара здравственим обзирима. Поглавито је предмет расправљању био мидер или корсет, овај највећи тиран женске сујете. После оних жестоких говора држало се, да ће га нестати с овог света, но то се није догодило, јер он је још и сад жив

и здрав, само сад гледе како ће му поводити зубе. Тако је једна госпођица у Лајпцигу измислила — не хаљине без мидера — него нов мидер који одговара здравственим изискивањима (у колико така ствар у опште може одговарати здравственим изискивању), јер нигде не притискује тело, нити причињава навалу крви. Осим тога се он врло лако облачи и свлачи. Прави се по мери која се пошље, а прави се од шупљикавог платна, вунене или свилене материје, које се могу прати, и из њих се врло лако ваде оне рибе кости.

(*Тврд и мекан хлеб*). Хлеб је општа храна, јер не само да сваки једе хлеба уз друго јело, него се једе и сам хлеб без другог јела. С тога је добро знати какав је хлеб лакше сварљив, а какав се врло тешко вари. Црни хлеб је много теже сварити него бео, мекан хлеб опет много теже него тврд. Кад је хлеб тако фришак, да је још врућ, тај се управо не би ни смео јести, таку штету чини човечјем телу; а колико материја има, што начву још врућ хлеб, те га дају деци да једу. Још је то горе код колача. Погрешно је то мишљење материја, да су колачи лако јело, јер у колачима разним има ствари, које се још теже варе него хлеб, па још и колачи кад се дају деци врући, онда је то убиство и за дечије зубе и за желудац, који ће им целог века требати. Тако многе материје у незнању а из милоште унесреће децу своју из малена погрешним храћењем.

ПОУКА, КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ.

— На страним позорницама има леп број Срба и Срикиња, који делају тамо као извршене снаге. Тако знамо за славног уметника *Јоцу Савића*, који је управитељ дворског позоришта у Минхену. *Жарко Савић*, први басиста у дворском позоришту у Фрајбургу, познат је и нашем свету са свога певања у приређеним концертима по нашим крајевима. *Михајло Псаиловић*, члан позоришта у Тропави. *Теофанија Пешићева*, чланица позоришта у Штутгарту, и *Султана Цијукова*, чланица позоришта у Мајнцу, позната са својих концерата у нашим крајевима.

— Београдско певачко друштво и Жарко Савић познати оперски певач, приредили су на Константина и Јелену у Вел. Бечкереку, а на Спасов дан у Вршцу велики концерт. У Бечкереку је тога дана било и откривање спомен-плоче пок. Тоши Јовановићу. Концерти таквих извр-

них снага су у пуној мери задовољили ондашњу публику.

— *Урош Предић*, академски сликар, који је са својих радова чувен у Српству, изложио је у Новом Саду и у Карловцима шест својих слика, које су насликане за перлеску цркву. Сви који су гледали изложене слике не могу доста да се надиве уметничком схватању догађаја, живим бојама и ванредном утиску, који слике ове нагледаоце чине. Заиста ће мало храмова бити таким сликама урешени, као што ће бити перлеска црква.

— Српска манастирска штампарија у Срем. Карловцима издала је *Песмарицу* за прав. срп. осн. нар. школе коју је израдио А. Јорговић, и која је одобрена од Шк. Савета за школску књигу при настави у певању. Цена је 30 новч.

— Изашла је 69 свеска књига за народ, што издаје „Матица Српска“ из задужбине Петра Коњевића под насловом „*Оче твој сам*“, приповетка из најновијег српског живота, написао поп-Дамјан Прерадовић. Цена је 10 новч.

— *Четири жене Ђорђа Партије*, роман Каролине В. Галовице зове се књига, коју је с мађарског превео В. Чонић учитељ, а коју је издала књижара Браће М. Поповића у Новом Саду. Цена је 50 новч.

— Изшла је из штампе „*Општа педагогика*“ од дра Војислава Бакића, професора Велике Школе у Београду. Књига има 32 табака. Цена јој је 2 фор. 50 новч. (5 круна). Књига се ова за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину и Црну Гору може добити у књижарници Миливоја Каракшевића у Сомбору (Zombor, Bácska). — Ко за ову књигу напред пошаље новац упутником, добиће је с плаћеном поштарином

— *Изгубљено дете* приповетка за младеж од Хр. Шмита, превео Мих. М. Станојевић учитељ. Цена 60 п. д.

Деца путници, приповетка за младеж, написао Мих. М. Стефановић учитељ. Цена 60 п. д.

Обе ове књижице баве се са децом и написане су врло занимљивим начином, те их с тога препоручујемо као врло zgodне и ваљане за поклоне деци било то о школским испитима, било другим свечаним приликама у дечјем животу. Обе све књиге изашле су издањем Велимира Валожића у Београду.

РАЗНЕ ВЕСТИ.

— Цигани су познати са своје вечите сеобе, али да се та њихова сеоба протеже и на пут око света, мање ће бити познато. На једном америчком пароброду, видео сам, како прича један путник, гомилу Цигана са својим кнезом, и по облику њихову познао сам да су из Баната (!). Про-путовали су попреко Северну Америку, и дужом Јужну Америку, били на Feuerland у, и мучно се селили кроз непрегледне америчанске пустаре. Посланик аустроугарски у Токију (Јапан) Грубишић, који је истом лађом путовао на место свога опредељења, ослови кнеза циганског *српски*, и гле, како се обрадоваше сви Цигани кад су чули српску реч. Путник овај вели, да су се Цигани ови за то тако обрадовали, што су најбоље знали српски говорити.

— *Колико језика има у свету?* По најновијој статистици има у читавом свету 335 језика. Овамо нису убројана разна наречја једног истог језика, јер таких има небројено много. Сви ови језици могу се у 12 група поделити према гранама народа. Тако Папуанци (на аустралијским острвима) говоре 2 језика, Хотентоти 4, Кафери 25, Црнци 58, аустралијски сој 19, малајски и полинески 33, монголеки 59, у леденом појасу земљином имаде 8 разних језика. Староседиоци у северној и јужној Америци говоре на 16 разних језика, становници северне Африке 10, а староседиоци Индије такође 10. Највише језика имаде у аријске гране, који се једним именом називају језици средоземног мора. Таких има 88.

— Најтоплије место на читавој земљи је једно парче Мисира (Египта), између првог и другог водопада реке Нила. Колико урођеници тамошњи од својих старих знају, тамо још никад није пала ни једна кап кише. Споменици старих Мисираца су с тога тамо одржани, као да су сад из камена тесани; шта више још се виде зидарске белеге кредом по камењу једног недовршеног храма, који је пре четири хиљаде година зидан. — Најхладније место је пак у источној Сибирији у варошици Верхојанск, где живе около 200 Јакута, Јукагира и од других народа. То место није на далеком северу, па је опет најхладније, тако да је у Јануару 1886. опажена највећа зима била — 66·5° С. Таку зиму овде ми не можемо ни појмити. Путници приповедају, да је при такој ужасној зими ваздух са свим миран, небо ведро, а сунце тако сија, да често с кућа капље вода, а у шетњи се човек скоро

загреје. Како је то другчије код нас, где је истина мања зима, али хладни зимски ветрови продувају и најтоплије одело. С тога руски лекари хоће болне да шаљу тамо у Сибирију, место на југ.

— *Природа и вештина.* Кад на добро увеличавајуће стакло (микроскоп) гледамо сеченицу у бријачице, изгледаће нам дебела као тестера, пуна зубаца. Најфинија шиваћа игла ће нам под микроскопом изгледати као затубаста шипка. Али кад на исти микроскоп гледамо челину жаоку, видићемо да је иста са свију страна потпуно глатка, није нигде храпава, а врх јој је тако фини, да се једва види где престаје. Најфинији конач од кога се вео прави, изгледа под микроскопом као рашчешљано уже, дочим конач од свилене бубе је глатак, светао и свуда једнак. Најмања тачкица коју врхом пера на папиру направимо изгледа под микроскопом неравна и ћошкаста, а оне ситне тачкице на крилима зарезника (бубица и лептирова) су потпуно округле. Тако је у природи све савршено, а човечија вештина је несавршена.

А Ф О Р И З М И.

Ко види само погрешке без да види и узроке, види само у пола, види ли и узроке, из

којих су погрешке поникле, то се претвори његова срдња у најнежније сажаљење. (*Хердер*).

—
Што више мислиш, што више осећаш, тиме си већма усамљен на овом свету. *то је истина*

Ако ко остане скроман, не при хвали, но при укору, тада је заиста скроман.

Хвала је таково пиће, које јаке снажи, а слабе опија.

Сиромаштво је једино време, које бива теже, што га више њих носе.

Има једна врлина, којом се човек не сме хвалити. — А која је то? — Скромност, јер ко се почне њоме хвалити, више је нема.

Учи да живиш, — живи да учиш. (*Ж. Пол.*)

Саучешће је мудро предвиђање несреће, која нам се може догодити. (*Ларошфукол*).

Историја једног човека, то је његов карактер. (*Гете*).

—
Много, што сам у младости са свим разумевао, једва га у пола разумем сад. А зашто? Јер је слепог поверења нестало и начинило је места сумњи.

Ко се често надао — научи — бојати се. *то је згодна* (*Грабе*).

О Ч Е Н А Ш!*)

(*Emile Gebhart.*)

У петак у вече седам рибарских лађица изађоше из малог бретањског пристаништа Кермарора. Дан је био ведар, а лаки поветарац харлијаше. Беше то леп октобарски дан са седефским небом, море беше мирно, на коме се леђо љуљкају бели галебови. Сирото селанце лепо изгледаше при заласку сунца са својом старом црквом, чија се звона разлегаху и разбијаху се кроз плави азур, и домовима који лепо изгледаху са својим опасачем од лених бацтица, у којима златне кризантеме, пурпурне далије и бледо љубичасте беле раде расцветаваху се и дрктаху при влажном ветру, који дуваше са океана.

Морало се ловити у околини острва Сен на догледу ужасног леда на Финистеру. Сви људи, младићи и дечаци беху отишли, у селу осташе само: жене, мала деца, свештеник, звонар и стари ловац Ивонек, који се због своје дрвене ноге није могао више навозити на море.

У залуд је стара Клодина, — чији муж и четири сина беху једном избачеви буром мртви на песковите обале Трепасеје — опустила своје збрчкано мртво лице, говорећи љутито, да не треба кушати Бога и распињати јадрила петком; — нико је не послуша, већ весело навеслаше своје мале барке у широко море, јер барометар

*) Из: *Revue pour les jeunes filles.*

господина пароха показиваше лепо време, а и пут ће им бити кратак: вратиће се прекосутра пре мрака с богатим ловом, којим ће се лепо прославити три дана доцније Сви Свети. Жене по готову не казаше ни збогом својим мужевима. Једина ова стара сибила Клодина оде на крај пристаништа, па седећи на подножју великог дрвеног крета, тужно праћаше по црној ноћи седам белих једрила, који се губљаху у ружи-частој магли на хоризонту.

Ноћ беше мирна; али у суботу око подне поче ветар, небо се наоблачи, море се узбурка и заплускиваше јаче обалу; дугачки, модри облаци приближаваху се све брже и брже са северо истока; све јача тутњава долазаше с мора; ветар биваше све јачи и поштраваше беснило таласа, који постајаху све већи, све страшнији. Жене беху цело после подне скупљене на обали, држећи за руке своју нејач. Баш ни једно се једрило не појављиваше на хоризонту. Стара Клодина као убијена попе се дрхћући на гомилу камења и с ње посматраше још и у сумраку бесно и узбуркано море, које се на њу дизаше. Ове су ноћи гореле лампе до зоре у сиротим пећинама у Кермарору.

У недељу ујутру бура бешњаше још јаче. Море дође и до самих баштица, из којих чупаше и последњи цветак, ветар дуваше ужасан, таласи прави као зид удараху бесно о крет на насипу, плусак заклањаше често поглед на Океан, а онамо према Разу, где се рибари бораху са смрћу, појачаваше се грмљавина, а ближе поред стене, који су таласи заплускивали дизаше се ужасна, очајна вика.

Жене већ не имађаху куражи, да гледају узбуркано море и све одоше у малу цркву. Ивонек зазвони на службу Звоно беше сломљено и прело и његов промукли глас као да одаваше уз буру и жалосну запевку самртника.

Црква беше тужна и мрачна. Близу побочних врата према мору беше капела св. Ане издвојена од осталог здања и изгледаше као нека дубока пећина. Жене упалише танке жуте свећице пред олтаром и заједно с децом клекоше да се помолу Богу пред добром бретањском Богородицом. Покушаше да се моле Богу, али им речи не излажаху из уста. Старије беху забринуте и скоро бесне мислећи на бродоломе њихове младости, млађе плакаху полако. Ветар и киша тресли су разглављене црквене прозоре. На уласку горе на кор висио је један брод по

старом облику са својим позлаћеним капетаном. Кор, олтар и средина цркве беху као меланхолично осветљени овом светлошћу малих свећица.

Једини црквењак мали Енога звоњаше, а попа клечећи пред олтаром, приношаше свету тајну.

Никад за ово по века, како је свештеник у Кермарору, најје видео ужаснијег времена. Од свих ових рибара, које је или крестио или венчао, колико ће их се вратити у село? А како ли ће он каквим ли ће чудом моћи он, лишен свега, равнати и од нужде бранити све ове: мајке, удовице и сирочад? Ово ће бити пре опело што ће сад служити но литургија. И у знак жалости обуче црну одежду, на тужан, прелиставаше сузним очима свој требник, тражећи молитве, апостол и еванђеље тога дана.

Веома јак ветар заљуља у том тренутку цркву, врата према мору отворише се и стари Ивонек гологлав, појави се, посрћући на прагу; не говорећи ништа плашљиво је показивао на ужасан хоризонт, мрачно небо и на узбуркано море, на ком се три четири тачке ломљаху о таласе. Да нису те тачке деца, мужеви, браћа и очеви, који су тамо у опасности? Жене носећи своје малишане журно изађоше из цркве, као да ће моћи са обале показати самртницима на њиховом последњем часу лица њихових милих и драгих. И Еново, чији отац беше отишао са осталима, изађе из цркве, која остаде празна, док стари попа, који није ништа ни видео ни чуо читао је потресеним гласом посланицу апостола Павла Хришћанима из Ефеса.

Но, и сад се врата отворише и у цркву уђе мала девојчица од десет година у црвини, покисла и расплетене косе, повезана црним муслином. Вукла је са собом стари неки кишобран од црвене вуне, па поштујући дом Господњи, беше скинула ципеле да неби лупала и ишла је боса похладним цигљама. Пошто наслони кишобран на зид, попе се на два степена пред олтар, пољуби св. икону и положи на њу киту свенутих ружа, извади из шпага остатак свећице, мањи и слабији од њеног малог прста, упали га и уврети међ остале, па полако без ларме сиђе у наперту, клече склопљених руку и бледа присуствоваше служби божјој.

Попа лишен свога јединог црквењака, однесе сам требник на десну страну олтара. Затим је читао Еванђеље од Јована: оздрављење болеснога детета у Капернауму. Код речи Христови: „Док не видите знаке чудеса Божјих ви не верујете“,

стари попа се окрете према расцећу и мољаше: „Још једно чудо учини, Господе, тако ти твојих мука, твога трновог венца и твоје мајке!“ Мала чу то и рече, узданувши: Амин! Није имала ни оца ни мајке већ јединог брата Патриса, дечка од петнаест година, који јој беше сва родбина на свету. Она држаше да је врло паметно да се овог дана моли Богу, и попа разговара с Милостивим Господом на француском језику, како би их Он боље разумео. Кад је свршио Еванђеље попа се окрете према паперти и рече:

Децо, молимо се Богу за оне, који су у опасности. Читајмо сви заједно Оче наш, неби ли Христос имао сажаљења према бродоломницима.

И поче молитву: **Оче наш!**

Но ни један му се глас не придружи. Ветар и киша удараху о црквене прозоре. Попа мишљаше да су жене груписане пред олтар св. Ане и да га нису чуле, па понови јачим гласом:

— **Оче наш, иже еси на небѣхъ!**

Али из капеле, у којој се свећице гасиле једна за другом нико не одговори. Попа премисљаше, да није анђео смрти однео целу парохију. И по трећи пут викну очајно у својој пустој цркви:

— **Оче наш, иже еси на небѣхъ, да сѣтѣса има твоѣ!**

Тад се из помрчине чу чист глас малог сирочета:

— **Да прѣдетъ црѣвѣ твоѣ, да вѣдет вола твоѣ, јако на небеси и на земли!**

А кад су били на крају молитве, глас се претвори у тихо јецање.

Али молитве сирочета доспеше и кроз буру, јаче но бесно ломљење таласа, звучније но звиждање ветра, до Оца на небесима. Океан се умири и те недеље у вече дођоше свих седам лађица, дочекане од жена, деце, покисли до коже, једрила поцепана, катарке поломљене, риба погубљена, али се нико није удавио. И сви се заклеше старој Клодини, да више никад неће кушати Бога.

Ниш фебруара 1897. С француског Лада.

МОДЕРНА ЖЕНА.

У неком музеју за умјетне радње предавало се је свако вече од по девет до десет сати. Било је ту свакојаким слушаоца; а међу њима и неколико занатлија, који су послѣје дневне муке амо дошли, да се обогате новим знањем у својим струкама. Дакако да је и овде било неколико дама, које су предавања пратиле великим занимањем. Међу њима бијаше лепа нека плавуша, која је редовито долазила на предавања о „Rosoco-stil-у“ у намештају соба. Ала је било енергично лице у те дражесне плавуше! Ала су биле у ње малушне али чврсте ручице, а без рукавица!...

Иза те лепе плавуше сеђаше редовито неки велики, јаки и дебели мушкарац — ваљда такођер радник какав или занатлија...

И кадгођ лепа плавуша не би имала оловке или ножића, вазда би јој он своје ствари радо посуђивао — али иначе се нису никад разговарали... Лепа плавуша бијаше наине грофица, те је амо у музеј долазила само из жеље да своју кућу намести по најновијем укусу умјетности. „Rosoco-stil“ бијаше њезин најмилији стил за кућне намештаје. Необично бијаше само то, да је онај дебели занатлија становао у истом дијелу града гдје и она. Лепој плавуши додуше нико није рекао, да је он занатлија, али је она то одмах погодила из читаве његове приказе. Ишли су вазда истим путем кући — но нису никад говорили...

Данас је било последње предавање.

Опет су ишли истим путем, али су данас говорили.

„Ви овдје станујете?“ започе плавуша.

„Тако је!“ рече он.

„Ви сте за цело столар — па вас уметна столарија занима!“

Дебели мушкарац не одговори одмах. Није знао што да одговори, а бијаше му нада све мило разговарати с том милом плавушом. Најпосле рече:

„Погодили сте, милостива!“

„Ја нисам удата! рече плавуша — и сама незнајући зашто му је то рекла...“

„Тим боље!“ помисли он, али гласно рече: „Могу ли чиме служити?“

„Дођите сутра к мени — дађу вам посла!“ рече плавуша и пружи руку свому пратиоцу:

„Овде је мој стан!“

Кад је било сутра дан ето ти занатлије к лепој плавуши. Седоше и договореше све што је требало за нови намештај, који ће бити према свим захтевима столарске уметности. Лепа грофица дивљаше се без престанка великој наобразби и духовитости тога занатлије, а он се је опет чудно њезиним лепим устанцима и шкиљатим очима, а особито ванредно угодном разговору њезином.

Оваки договори бивали су још често, често. Напокон бијаху собе уређене. Он је готово сваки чавао сам закуцао у зид — али је и она кроз читаво време стајала уз њега. Често је жалила, што се је родила грофицом, што није и она какво радничко дете, а сама није знала за што је то жалила.

И опет је дошао последњи дан.

„Дођите ми опет сутра, да вас исплатим за ваш посао!“ рече она. Он само пољуби ону драгу ручицу као обично и оде.

Лепа плавуша устаде сутра дан раније и обуче своју најлепшу „matinée“, а да сама није знала за што је то учинила. Прође прије подне, али занатлија не дође. Прође и сутра дан, али њега не бејаше. Лепа плавуша бијаше за то силно узбуђена, силно у бризи, а да сама себи није признала за што. Пети дан иза тога нађе млада грофица међу својом свагдањом поштом лепо писамце, а кад га отвори одмах припознаде „његов“ рукопис. Па шта јој писаше!

Милостива госпођице!

Опростите што сам Вас варао! Ја нијесам стoлар. Али Ваша дражења близина присили ме да кажем; јер да сам Вам истину рекао, не бих био могао провести уз Вас толико угодних дана. Новац не могу примити, али ако дозволите, да уз Вас још који

пут попијем чашу чаја, нико сретнији од Вашег најпокорнијег *грофа Јесретова.*

Разумије само по себи, да је лепа плавуша то дозволила. Она му је касније још више дозволила паче и то, да је одведе — к олтару.

Јелица Беловић — Бернадзиковска.

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

— У Пожуну је свечано откривен споменик крунисања Марије Терезије у присуству Њег. Величанства. Марија Терезија била је славног спомена владарка, под чијом владом су школе у Угарској, добиле полета.

— На Цетињу је 6. маја прослављено венчање кнегињице Ане са књазом Франц-Јосифом Батенбергом. Свечаности ове су поздравили многи велики дворови европски срдачним честиткама.

— Добротворна задруга Српкиња у Сомбору изабрала је за првог свог почасног члана Њег. Светост госп. Патријарха Георгија Бранковића, и тај избор свој су објавили Њег. Св. књигом споменицом, која је вештачки израђена.

— У Београду је подигнут испред Велике Школе у парку споменик славном српском природњаку Јосифу Панчићу. Свечаности овој присуствовао је и Н. В. краљ Александар са свима државним великодостојницима. Свечане говоре су држали председник Академије, ректор Велике Школе и професор ботанике Стева Јакшић.

— У Новој Градишци су основале тамошње Српкиње добротворну женску задругу. До сад већ има преко 50 чланица. Две Српкиње су се уписале за оснивачице, свака са прилогом од 60 фор. Надамо се, да ћемо о овој радосној појави добити одане опширнијег извештаја.

— Посмртни остаци Вука Стев. Караџића пренеће се из Беча у Београд, месеца септембра о. г. о трошку државне благајне у Србији. Старање око овог преноса имаће Српска Краљевска Академија, која ће из државних средстава подићи и пристојне белеге на гробовима Доситеја Обрадовића и Ђуре Даничића.

— Како дознајемо, решила је вршачка српска Женска Задруга, да се упише за члана „Матице Српске“. Живела!

— На Цар Константина и царицу Јелену приредила је новосадска срп. виша дев. школа своју мајску забаву с играчком, у грађанском стрелишту. Поједине тачке у програму изведене су пред многобројном публиком на опште задовољство.

— Српска добротворна женска задруга у Белој Цркви приредила је 3. маја вечерњу забаву с играчком, на којој је суделовала и наша позната уметница Султана Цијукова, а пред-

стављао се и Трифковићев комад позоришни „Пола вина, пола воде“.

Ч И Т У Љ А.

† *Катарина Никוליћ*, мати гђе Данице Чакловић, учитељице срп. више дев. школе у Панчеву и наше поштоване сараднице, преминула је 2. маја код своје кћери у Панчеву, а сахрањена је у породичној гробници у Томашевци. Лака јој земља и вечна успомена!

† *Илија Округић* — *Сремац*, опат и парох петроварадински умро је 18. (30.) маја, после дуже болести. У нашем свету је свуда познато његово позоришно дело „Сађурица и шубара“ а у новије доба и „Шокица“. Са својих књижевних заслуга био је одликован црногорским и српским орденом; био је члан књижевног одељења „Матице Српске“. Погреб му је био сјајан, јер су се ту стекли најодличнији заступници како војених и грађанских власти, тако и просветних завода из Новог Сада и Карловаца. Сахрањен је крај цркве Текије, куда га је многобројни народ отиратио. Слава Илији Округићу и вечан му спомен!

† *Павле Јовановић*, власник и уредник листа „Србобрана“ упокојио се после дужег боловања 22. маја (3. јуна) у својој 49 години. Покојник је био родом из Земуна, где је био с почетка професор на реалци, али се доцније настани у Загребу где је основао лист „Србобран“. Покојника оплакује удовица и ћерка, а ми смо изгубили у њему вредна радника. Лака му земља и вечан спомен!

ЈАВНЕ ЗАХВАЛЕ.

П. н. г. Младен Петковић из Инђије извелео је подарити добротворној задрузи Српкиња у Инђији 50 фор. а. вр. у спомен својој покојној суузори Јудити Петковић, на чему му се добротворна задруга и овим путем најтоплије захваљује.

Инђија дне 23. маја 1897.

Десана Никוליћа,
перовећа,

Христина удова Контић
председница.

САДРЖАЈ: „Писма моме сину“, (Наставак). — Вај, с француског од Mme Amable Tastu. — На Русанди, од Миролуба. — Пјесмо моја, од Олге К. Пелешеве. — Некоје мисли о женскињу П. — Прва бол, од Руже Л. — Радња добротворних задруга Српкиња. — У албум, од Богдана Крајишника. — Белешке. — Листак: Оче наш! од Emile Gebhart и Модерна жена, од Јелице Беловић — Бернадзиковске. — Ковчежић. — Јавна захвала.